II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 22. juli 1998

om støtte, Frankrig har ydet i forbindelse med kapitaltilførsel til og afhændelse af aktiver fra Société de Banque Occidentale (SDBO)

(meddelt under nummer K(1998) 2406)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(1999/262/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 93, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter i overensstemmelse med ovennævnte artikler at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

I. PROCEDUREN I TRAKTATENS ARTIKEL 93, STK. 2

Ved brev af 3. oktober 1996 gav Kommissionen de franske myndigheder meddelelse om en beslutning af 18. september 1996 ([1]) om at indlede proceduren i traktatens artikel 93, stk. 2, med hensyn til støtteforanstaltningerne til fordel for Société de Banque Occidentale (SDBO) og Crédit Lyonnais (CL) i forbindelse med afviklingsselskabet Consortium de Realisations' (CDR) afhændelse af en del af SDBO til Banque des Échanges Internationaux (BDEI), der er et datterselskab af CL. CDR er det afviklingsselskab, der blev oprettet i 1995 i forbindelse med den anden omstruktureringsplan for CL, og hvor man samlede CL's urentable aktiver, herunder SDBO. Tilbageførslen af den sunde del af SDBO til CL, som der blev indgået aftale om i begyndelsen af 1996, skete den 28. juni 1996 med tilbagevirkende kraft pr. 1. januar 1996. Ved brev af 7. august 1997 fra CL erfarede Kommissionen, at de pågældende aktiver fra SDBO til sidst var blevet indskudt i Banque de l'ile-de-France, der er et datterselskab af CL.

Denne transaktion indgår i den omstruktureringsplan for CL, som Kommissionen undersøgte i 1995 og 1998, og som den på visse betingelser godkendte i beslutning 95/547/EF af 26. juli 1995 om betinget godkendelse af Frankrigs støtte til banken Crédit Lyonnais ([2]) og i beslutning 98/490/EF ([3]). De urentable aktiver, der blev udskilt i CDR, skulle gradvis sælges eller likvideres. Det blev specielt fastsat i beslutning 95/547/EF, at de sunde aktiviteter i datterbankerne, der overførtes til CDR, skulle afhændes til tredjemand eller overtages af CL inden den 31. december 1995, således at CDR ikke omfattede nogen aktive banker efter denne dato.

([1]) EFT L 346 af 16.11.1996, s. 5.

([2]) EFT L 308 af 21.12.1995, s. 92.
([3]) EFT L 221 af 8.8.1998, s. 28.

De franske myndigheder fremsendte inden for rammerne af den procedure, der blev indledt den 18. september 1996, nye oplysninger til Kommissionen om størrelsen af kapitaltilførslen og værdien af de aktiver i SDBO, som CDR har solgt til CL. Da disse oplysninger var i stand til væsentligt at ændre vurderingen af statsstøtten i forbindelse med de pågældende foranstaltninger, besluttede Kommissionen den 2. april 1997 at udvide den procedure, der blev indledt den 18. september 1996 i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2 ([1]).

II. BESKRIVELSE AF DE FORANSTALTNINGER, DER OMFATTES AF PROCEDUREN

i) Baggrund for transaktionen

SDBO, der blev oprettet i 1981 ved fusion af to mellemstore banker, var indtil 1995 et datterselskab af CL og blev på dette tidspunkt overført til CL's afviklingsselskab — CDR — inden for rammerne af den samlede redningsplan for CL. Banken udøvede traditionel bankvirksomhed, hvor kunderne først og fremmest bestod af små og mellemstore virksomheder, og tilbød en række forskellige banktjenesteydelser, børsprodukter, forvaltning af aktiver og finansieringstekniske produkter. En stor del af kunderne havde forbindelse med handelsretterne, ejendomsmarkedet, specielt ejendomsmæglerfirmaer, markedet for kunstværker og finansiering af virksomheder i hotel- og restaurationsbranchen. SDBO's virksomhed voksede hastigt frem til 1992, specielt på grund af en kraftig stigning i engagementerne i ejendomssektoren, der udgjorde 7,6 mia. FRF ved udgangen af 1992 i forhold til en samlet balance på 21,7 mia. FRF, dvs. en ufornuftig koncentration af risiciene på en sektor, som SDBO kun havde haft lidt kendskab til inden midten af 1980'erne, og inden for hvilken den ikke havde nogen speciel knowhow. I begyndelsen af 1990'erne begyndte vendingen på ejendomsmarkedet at få dramatiske virkninger for bankens virksomhed. Denne vending betød, sammen med en generel vanskelig økonomisk konjunktur, at SDBO måtte dække en stor del af sine kreditengagementer. Den blev ligeledes ramt af en dårlig risikostyring og koncentrationen af risiciene på nogle meget store konkurstruede kunder (f.eks. Immopar og Tapie-gruppen). Denne krise medførte betydelige driftstab på 159 mio. FRF i 1992, 643 mio. FRF i 1993 og 468 mio. FRF i 1994 ([2]).

Fra 1993 trak SDBO sig ud af ejendomsvirksomhed, og dens ejendomsaktiver blev afhændet til CL's særlige ejendomsafviklingsselskab OIG (Omnium immobilier de gestion). SDBO begyndte igen at koncentrere sig om traditionel bankvirksomhed og iværksatte en plan i 1995, der gik ud på at reducere antallet af ansatte fra 372 til 242. SDBO blev overført til CDR i 1995 med de andre af CL's aktiver, der var blevet udskilt i afviklingsselskabet. Ifølge de oplysninger, de franske myndigheder allerede fremsendte til Kommissionen i 1995, omfattede SDBO's indskudsværdi i CDR værdipapirer på 578 mio. FRF og tilgodehavender på 2,487 mia. FRF, dvs. en tilførsel af aktiver fra SDBO til afviklingsselskabet til en samlet værdi af 3,065 mia. FRF.

I 1995 forværrede SDBO's finansielle situation sig endnu mere. Bankens forretningsaktiviteter faldt markant under indvirkning af nedgangen i kundernes indskud, der reduceredes fra 4,5 mia. FRF ved udgangen af 1994 til 2,4 mia. FRF ved udgangen af 1995. Udlånene til kunderne faldt fra 8,8 mia. FRF til 7 mia. FRF. Bankens samlede balance faldt med næsten 5 mia. FRF, fra 17 mia. FRF til 12,1 mia. FRF. På baggrund af denne udvikling i forretningsaktiviteterne resulterede bankens driftsvilkår fortsat i store tab: nettobankprovenuet faldt fra 485 mio. FRF i 1994 til 290 mio. FRF i 1995. Regnskabsårets nettoresultat, der igennem flere år havde udvist underskud, blev på − 506 mio. FRF. Som følge af tabene blev SDBO's egenkapital fuldstændig udhulet. På baggrund af resultatet for 1995 (og inden ny kapitaltilførsel) faldt SDBO's egenkapital til 104 mio. FRF, hvilket betød, at hvis banken ikke fik tilført ny kapital via CDR eller fra en interesseret køber, ville den få frataget sin tilladelse til at udøve bankvirksomhed på grund af utilstrækkelige solvensnøgletal i forhold til det lovbestemte minimum og sandsynligvis blive likvideret.

Tabel 1

SDBO: vigtigste finansielle indikatorer

(I mio. FRF)

	1992	1993	1994	1995
Samlet nettoprovenu af bankdrift	422	431	485	290
Generalomkostninger og afskrivninger	247	288	276	272
Bruttodriftsresultat	175	142	208	18
Regnskabsårets nettoresultat	**− 159**	**− 643**	**− 468**	**− 506**
Samlet balance	21 750	21 393	17 020	12 128
Egenkapital	**917**	**798**	**535**	**104**

Kilde: årsberetning fra ledelsen i SDBO, 1994 og 1995.

CDR definerede ved udgangen af 1995 en enhed, der kunne sælges, den »sunde bank«, og gav Compagnie Financière Edmond de Rothschild (CFER) til opgave at foretage en vurdering af denne enhed og forestå salget af den. CFER fremlagde i november 1995 et dokument

([1]) EFT C 207 af 8.7.1997, s. 5.
([2]) Regnskabsårets nettoresultat.

med en vurdering af SDBO og en præsentation af forretningsplanen for den nye enhed (den »sunde bank«). Vurderingen var baseret på flere almindeligt anvendte metoder i denne type analyser af en virksomheds værdi: metoden på grundlag af de reevaluerede nettoaktiver, metoden på grundlag af børssammenligninger og metoden på grundlag af disponibel pengestrøm (diskonteret). Disse tre metoder gav et meget bredt værdiinterval for den såkaldte »sunde« del af SDBO, nemlig mellem −134 mio. FRF (pengestrømsmetoden), −18 mio. FRF (børssammenligningsmetoden) og 51 mio. FRF (reevaluerede nettoaktiver). Medianværdien for den sunde del af SDBO på grundlag af disse tre metoder lå på −34 mio. FRF. Det blev klart anført i dette dokument, at det var nødvendigt med en skønnet kapitaltilførsel på 207 mio. FRF til den sunde del af SDBO, og at denne kapitaludvidelse skulle foretages af overtageren af den »sunde bank«.

Dette dokument blev derefter i januar 1996 sendt til otte franske banker, der i forvejen var blevet orienteret om afhændelsen af den »sunde bank«, og til CL. Inden de endelige betingelser blev fuldstændig fastsat, blev transaktionen med CL indgået allerede den 2. februar, hvor CDR og CL undertegnede en aftale om overførsel af en fuldstændig virksomhedsgren fra SDBO. Aftalen fastsætter, at den partielle overførsel omfatter aktiver, passiver, rentable engagementer uden for balancen og udstyr. Den blev forlænget ved en supplerende aftale af 20. marts 1996. SDBO og BDEI (der mindes om, at Banque des Échanges Internationaux er datterselskab af CL) indgik den 21. maj 1996 en aftale om overførsel af aktiver. På baggrund af at SDBO inden for rammerne af CDR var bestemt til at miste sin tilladelse til at udøve bankvirksomhed, fastsætter denne aftale, at overførslen til BDEI på 50 mio. FRF i form af aktiver og passiver, som er nødvendige for, at den kan fortsætte sin bankvirksomhed, på bedst mulig måde skulle give mulighed for at styrke denne helhed. Det var fastsat, at overførslen skulle have tilbagevirkende kraft fra 1. januar 1996. Den sidstnævnte aftale blev godkendt af SDBO's aktionærer på en ekstraordinær generalforsamling den 28. juni 1996.

ii) **Grunde til at indlede proceduren i artikel 93, stk. 2, den 18. september 1996**

Ved indledningen af proceduren den 18. september 1996 fandt Kommissionen, at de foranstaltninger, der kunne indeholde statsstøtteelementer i forbindelse med afhændelsen af en del af SDBO til CL, var følgende: i) betingelserne i forbindelse med proceduren for salg af SDBO; ii) kapitaltilførslen fra CDR til SDBO inden salget af den sunde del af SDBO til CL; iii) CL's pris for overtagelsen af den sunde del af SDBO (50 mio. FRF); iv) betingelserne for CL's betaling til CDR i form af investeringsbeviser.

For det første opfyldte betingelserne for CDR's salg til CL af den sunde del af SDBO ikke umiddelbart de normale objektive regler, som man kunne forvente, da CDR ikke på forhånd havde sørget for, at salget blev gennemført ved ubetinget udbud. De banker, der i begyndelsen af 1996 blev opfordret til at give deres interesse til kende, var udelukkende franske banker, otte i alt. CFER, der handlede som agent for CDR, havde kontaktet de otte potentielle købere, der var blevet orienteret om, at køberen selv skulle foretage en kapitaludvidelse, der for at opfylde de lovbestemte egenkapitalkrav og under hensyntagen til de forventede kapitalbehov blev anslået til 207 mio. FRF. CDR modtog kun to bud, nemlig fra CL og fra Banque Delubac, og valgte ikke sidstnævntes bud, der kun omfattede en del af aktiverne. Som fremhævet af Kommissionen ved indledningen af proceduren i artikel 93, stk. 2, havde CDR imidlertid til sidst besluttet at tilføre kapital til den del af SDBO, der skulle sælges, inden salget til CL. Denne kapitaludvidelse, der i sidste instans ville blive foretaget af sælgeren, blev der ikke givet meddelelse om til de oprindeligt kontaktede otte banker, der således ikke fik mulighed for at fremsætte et bud på grundlag af de således ændrede forudsætninger.

For det andet anførte Kommissionen i sin meddelelse om indledningen af proceduren, at CDR's kapitaltilførsel i 1996 til den del af SDBO, der ikke skulle sælges, var blevet anmeldt til Kommissionen, og at den kunne indeholde betydelige statsstøtteelementer. Den fremhævede bl.a., at det ikke var godtgjort, at likvidationsomkostningerne ville have været større — således som de franske myndigheder mente — end omkostningerne ved kapitaludvidelses- og salgsoperationen. Det var heller ikke dokumenteret, at denne kapitaludvidelse stod i rimeligt forhold til det strengt nødvendige minimum.

For det tredje anførte Kommissionen i sin meddelelse af 18. september 1996 med udgangspunkt i de franske myndigheders tidligere anførte oplysninger, at salgsprisen til CL, nemlig 50 mio. FRF, var lavere end den gennemsnitlige værdi af den sunde del af SDBO som beregnet af CDR's rådgivende bank (nemlig 173 mio. FRF efter den oprindeligt planlagte kapitaludvidelse på 207 mio.), hvilket resulterede i et tab på salgsprisen for CDR og en tilsvarende støtte til CL.

For det fjerde havde Kommissionen anført ved indledningen af proceduren, at anvendelse af CL's investeringsbeviser som betalingsmidler for CL's overtagelsestransaktion kunne indebære statsstøtteelementer og stred mod beslutning 95/547/EF.

III. DE INTERESSEREDE PARTERS BEMÆRKNINGER

i) Kommissionen har modtaget to bemærkninger efter offentliggørelsen af meddelelsen om indledningen af proceduren i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

Det Forenede Kongerige fremsatte sine bemærkninger ved brev af 13. december 1996 og mindede om den betydning, som de britiske myndigheder tillægger det

forhold, at statsstøtte som den, Kommissionen godkendte i 1995 inden for rammerne af omstruktureringen af CL, kun kan ydes én gang til afvikling af en sag.

Société Générale, der var en af de banker, der af CDR via dens rådgivende bank var blevet orienteret om salget af den sunde del af SDBO, sendte den 4. december 1996 Kommissionen et brev, der bekræfter analysen i Kommissionens meddelelse om CDR's salgsprocedure. Société Générale havde nemlig af CDR's rådgivende bank i begyndelsen af 1996 kun fået oplysninger om, at køberen skulle tilføre ny kapital til den del af SDBO, der skulle afhændes. Société Générale erklærer at have forstået, at omkostningen ved at erhverve det forretningsområde, der skulle sælges fra SDBO, ville være 50 mio. FRF (de reevaluerede nettoaktiver i bankens sunde del) plus omkostningen ved kapitaludvidelsen (207 mio. FRF), dvs. en samlet omkostning på 257 mio. FRF. Société Générale anfører, at det på dette grundlag afviste salgstilbuddet, at det af CDR ikke var blevet informeret om de ændringer, der fulgte af CDR's beslutning om at foretage en kapitaludvidelse af det forretningsområde, der skulle sælges fra SDBO, inden det blev solgt, og at det dernæst først erfarede gennem pressen, at CL havde overtaget den sunde del af SDBO på de ændrede betingelser. Société Générale mente, at CL således havde fået støtte.

ii) Efter beslutningen den 2. april 1997 om at udvide proceduren modtog Kommissionen endvidere et brev af 7. august 1997 fra CL. CL understreger specielt, at en transaktion, der var forløbet omvendt — med en afhændelse (med en negativ pris) efterfulgt af en kapitaltilførsel fra køberen (CL) — ville have haft nøjagtig de samme økonomiske konsekvenser for CL og CDR. Skulle Kommissionen vedtage en negativ beslutning som resultat af proceduren, har CL den opfattelse, at den ikke skal tilbagebetale den støtte, som Kommissionen eventuelt beregner, fordi CL mener at have betalt den rigtige pris for overtagelsen af den sunde del af SDBO.

IV. DE FRANSKE MYNDIGHEDERS BEMÆRKNINGER

Ved brev af 11. november 1996 fremsendte de franske myndigheder deres bemærkninger til Kommissionen for at redegøre for de foranstaltninger, der gav anledning til at åbne proceduren i artikel 93, stk. 2. De kompletterede disse bemærkninger ved brev af 29. januar 1997. Da disse breve foranledigede Kommissionen til at udvide proceduren, fremsendte myndighederne den 13. juni 1997 supplerende bemærkninger som følge af udvidelsen.

i) Proceduren for salget af den sunde del af SDBO

Som svar på Kommissionens meddelelse om indledningen af proceduren gjorde myndighederne i deres brev af 11. november 1996 gældende, at det begrænsede antal banker, der var blevet kontaktet af CDR's rådgivende bank, var begrundet med »den begrænsede interesse for en sådan overtagelse for franske og europæiske banker«. De fremhæver, at det var nødvendigt, at salgstransaktionen skete så hurtigt som muligt for at modvirke erosionen af bankens renommé som følge af verserende sager vedrørende nogle af bankens tilgodehavender, og at dette begrundede den forenklede procedure, der blev anvendt. I et brev af 29. januar 1997 anførte myndighederne desuden, at det forhold, at CDR's rådgivende bank havde beregnet en negativ værdi, indebar en forudgående kapitaltilførsel fra sælgers side, for at salget kunne finde sted, uanset hvem køberen var. Hvis kapitaltilførslen skulle foretages af køberen, ville salgsprisen have været negativ, hvilket ville have medført en betaling fra sælger til køber for SDBO's sunde del. Ifølge myndighederne ville en sådan transaktion have været vanskelig på det materielle plan. I brev af 13. juni 1997 tilføjede myndighederne, at det klart fremgik af det foreløbige udbudsmateriale, at værdien af de aktiver, der skulle sælges, var negativ inden tilførsel af kapital. De vedføjede en skrivelse fra CFER, som fremhævede, at transaktionen burde gennemføres hurtigst muligt på grund af SDBO's krise, således at de oprindeligt spurgte banker kun kunne kontaktes igen telefonisk. CFER mente endvidere, at hypotesen om, at køber skulle foretage kapitaludvidelsen, kun var en arbejdshypotese og ikke et absolut forhandlingskrav, eftersom værdien af det forretningsområde, der skulle sælges, var negativ.

Ifølge myndighederne forkastede CDR Delubac-bankens tilbud — der var det eneste tilbud, der var indgået fra de otte kontaktede banker — fordi det omfattede en alt for begrænset mængde af SDBO's aktiver og virksomhedsområder, således at der for CDR ville blive tale om meget høje omstruktureringsomkostninger.

ii) Kapitaltilførslen

Ifølge myndighederne blev kapitaltilførslen til SDBO's sunde del revurderet i begyndelsen af 1996 til 274,5 mio. FRF på grundlag af virksomhedens forventede forretninger. I forhold til den oprindelige vurdering på 207 mio. FRF, som de otte spurgte banker havde fået oplyst i januar samme år, skyldtes stigningen et behov for henlæggelser til fonden for generelle bankrisici på 57,5 mio. FRF for at konsolidere rentabilitetsnøgletallet og et yderligere egenkapitalbehov på 10 mio. FRF som følge af forøgelsen på 400 mio. FRF af de aktiver, der skulle sælges.

Den kapitaludvidelse, der til sidst gennemførtes, blev imidlertid mindre og beløb sig til 240,5 mio. FRF, hvilket ifølge de franske myndigheder hang sammen med den revurdering af aktiverne, som den rådgivende bank CFER foretog på grundlag af reviderede skøn fra begyndelsen af 1996.

iii) **Vurdering af værdien af SDBO's solgte del. Salgspris**

I breve af 11. november 1996 og 27. januar 1997 fremsendte myndighederne følgende bemærkninger til Kommissionen vedrørende værdien af SDBO's sunde del, der er solgt i CL.

For det første anførte myndighederne, at man blandt de forskellige metoder til vurdering af værdien af den sunde del af SDBO (kapitalværdiberegning, børssammenligninger og reevaluerede nettoaktiver) bør foretrække kapitalværdimetoden, der resulterer i en negativ værdi, der oprindeligt blev anslået til −134 mio. FRF. Til støtte for dette argument fremførte de, at potentielle købere ville søge at undgå, at overtagelsen af dette forretningsområde skulle få negative konsekvenser for deres egen rentabilitet. Dette får således myndighederne til at se bort fra såvel skønnet på grundlag af nyevaluerede nettoaktiver, som CDR's rådgivende bank havde udarbejdet, og som førte til en højere vurdering (51 mio. FRF før kapitaltilførslen), som fra den værdiansættelse, som den rådgivende bank havde beregnet ved hjælp af gennemsnittet af de tre metoder i dokumentet til de potentielle købere, og som resulterede i en negativ værdi på −34 mio. FRF (inden kapitaltilførslen).

Myndighederne meddelte derefter Kommissionen, at værdien af den del af SDBO, der blev afhændet, var blevet nyvurderet af CDR's rådgivende bank i begyndelsen af 1996. Nettobankprovenuet var således blevet nedjusteret med 16 mio. FRF for 1996. En tilsvarende korrektion af nettobankprovenuet var blevet foretaget i forbindelse med prognoserne for de efterfølgende år. Kapitalværdimetoden medførte således en negativ gennemsnitlig nettoværdi inden kapitaltilførsel på 220 mio. FRF i stedet for de tidligere −134 mio. FRF i CFER's referencedokument.

Under hensyntagen til disse to elementer ligger værdien af SDBO's afhændede del efter kapitaltilførslen på 240,5 mio. FRF ifølge myndighederne på 20,5 mio. FRF. Da CL har købt virksomheden for 50 mio. FRF, kan man ifølge myndighederne ikke påstå, som Kommissionen har gjort i sin meddelelse af 18. september 1996 om indledning af proceduren, at CL har fået statsstøtte derved, at CDR's salgspris var for lav, idet der tværtimod var tale om en overpris i forhold til den reelle værdi af de aktiver, der blev solgt til CL.

Kommissionen anmodede i sin meddelelse af 2. april 1997 om udvidelsen af proceduren de franske myndigheder om at belyse forskellen mellem denne værdi på 20,5 mio. FRF efter kapitaltilførsel og salgsprisen på 50 mio. FRF til CL. De franske myndigheder svarede herpå i deres brev af 13. juni 1997, at denne forskel skyldtes en sidste justering af den aktiemasse, der skulle sælges, inden salget, og at den hang sammen med den rådgivende bank CFER's forskellige værdiansættelsesmetoder. Disse metoder indebar, at referenceværdierne for selskabets værdiansættelse lå mellem −195 og −236,7 mio. FRF inden kapitaltilførsel, dvs. et værdiinterval efter kapitaltilførsel på mellem 45,5 mio. FRF og 3,8 mio. FRF. Myndighederne vedlagde en skrivelse fra CFER, der specielt forklarer, at denne værdi desuden var en funktion af hensættelserne set i forhold til SDBO's engagementer, idet en variation på 0,1 % i denne kvote kunne ændre værdien med omkring 20 mio. FRF. Myndighederne konkluderer på dette grundlag, at der ikke er grund til at antage, at dette salg til 50 mio. FRF er sket til unormal pris.

iv) **Betalingsbetingelser**

De franske myndigheder har fremført følgende elementer vedrørende CL's anvendelse af investeringsbeviser som betalingsmidler i den pågældende transaktion. For det første er investeringsbeviserne papirer uden stemmeret og kan altså ikke sidestilles med aktier. CDR bliver derfor ikke aktionær i CL, hvilket sikrer, at adskillelsen mellem CL og afviklingsselskabet opretholdes. Ifølge de franske myndigheder kunne CL's investeringsbeviser, der blev brugt i denne transaktion, på grund af børsreglerne ikke omsættes af CL selv, der kun kunne foretage kursreguleringstransaktioner for sit eget værdipapir. CL-investeringsbeviserne blev solgt til den børsbestemte markedspris den dag, overførslen fandt sted (den 28. juni 1996). De franske myndigheder anførte ligeledes over for Kommissionen i brevet af 11. november 1996, at CDR fra juni til oktober 1996 på tilfredsstillende betingelser kunne have solgt næsten alle CL-investeringsbeviserne på børsen til et beløb af 54 mio. FRF, således at en sådan værdipapirtransaktion på dette tidspunkt kunne have givet en kapitalgevinst på 6,66 mio. FRF til fordel for CDR.

v) **Likvidationsomkostninger**

De franske myndigheder gentog i deres brev af 11. november 1996 til Kommissionen det argument, at omkostningerne ved likvidation af SDBO, der af CDR var blevet anslået til 220-230 mio. FRF, ville have været højere end nettoomkostningerne ved denne transaktion for CDR, nemlig omkring 190 mio. FRF (dvs. omkostningen ved kapitaltilførslen, 240,5 mio. FRF, med fradrag af salgsprovenuet, 50 mio. FRF). De franske myndigheder

anførte, at CDR's skøn over likvidationsomkostningerne byggede på tal fra CDR's rådgivende bank, der vurderede disse omkostninger til ca. 180-190 mio. FRF, hvortil CDR først og fremmest havde adderet 40 mio. FRF i forbindelse med sociale omkostninger, fordi CDR vurderede, at CFER's tal var utilstrækkelige.

I brev af 13. juni 1997 fremførte de franske myndigheder to nye argumenter vedrørende likvidationsomkostningerne for CDR. Myndighederne hævdede for det første, at protokollen af 5. april 1995 mellem CL og CDR i bilag 16 fastsætter, at CDR skal betale en godtgørelse til ethvert selskab i Crédit Lyonnais-gruppen for »fremtidige omkostninger og eventuelle konsekvenser i forbindelse med civile og administrative procedurer, voldgiftsprocedurer eller andre igangværende procedurer vedrørende aktiver og tilgodehavender eller engagementer garanteret af CDR som fastsat i bilag 16.2.1«. Myndighederne gjorde Kommissionen opmærksom på sagførernes opfattelse, hvorefter den sociale plan, der var forhandlet i SDBO faldt ind under »andre igangværende procedurer«, og at det forhold, at denne sociale plan ikke udtrykkeligt figurerede i det pågældende bilag, ikke ændrede denne analyse, fordi de udtryk, der defineres i det pågældende bilag, kun henviste til de forpligtelser, som CDR har indgået, og ikke til aktiverne. Myndighederne og deres sagførere fremhævede for det andet Cour de Cassations seneste retspraksis, hvorefter arbejdsgiveren inden en afskedigelse, der begrundes af økonomiske omstændigheder, skal have søgt at foretage en omplacering inden for den koncern, som virksomheden tilhører, og hvis dette ikke er sket, vil afskedigelsesproceduren blive annulleret. Myndighederne konkluderer på dette grundlag, at de derfor kan medregne de sociale omkostninger — der er ansat til 162 mio. FRF — i likvidationsomkostningerne for CDR. I brev af 13. juni 1997 revurderede myndighederne det tidligere skøn over de samlede likvidationsomkostninger for CDR, og de anslås nu til at være på 350 mio. FRF.

På baggrund af disse forskellige elementer anførte myndighederne, at den delvise afhændelse af SDBO til CL ikke indebærer statsstøtte.

V. VURDERING AF STØTTEFORANSTALTNINGERNE

i) Fordrejning af samhandelen mellem medlemsstaterne

Konkurrencen mellem bankerne i EU vil blive forstærket med Den Økonomiske og Monetære Union. Med indførelsen af den fælles valuta vil samhandelen i EU kunne ske uden valutakursrisici og uden vekselomkostninger, hvilket vil accentuere de konkurrencefordrejninger, der hidtil har været begrænset til medlemsstaternes nationale markeder.

Som Kommissionen understregede det i sin meddelelse om indledning af proceduren, vil støtte, der har til formål at sikre et kreditinstituts fortsatte eksistens på trods af, at det har ringe rentabilitet og konkurrenceevne, kunne fordreje konkurrencevilkårene på fællesskabsplan, fordi den vanskeliggør udenlandske bankers adgang til de nationale bankmarkeder. Dette er tilfældet for den her omhandlede støtte. Det er udtrykkeligt påvist, at ingen udenlandske banker blev kontaktet i forbindelse med salget af den pågældende virksomhed, og at de derfor heller ikke har kunnet tilkendegive deres interesse. Det forhold, at en ikke-konkurrencedygtig fransk økonomisk enhed holdes i live takket være de pågældende støtteforanstaltninger, forhindrer kreditinstitutter fra andre EU-lande i at udvikle deres eksport af finansielle tjenesteydelser i Frankrig til den kundekreds, der betjenes af SDBO's afhændede del.

Da man desuden valgte at foretage en kapitaltilførsel til en del af virksomheden i stedet for at likvidere hele SDBO, kunne ingen banker fra et andet EU-land overtage nogle af dens aktiviteter, specielt de sundeste, som blev videresolgt til CL, og som kunne have været solgt inden for rammerne af en likvidationsprocedure.

Hvis de pågældende foranstaltninger indeholder statsstøtteelementer, må det følgelig konkluderes, at de falder ind under traktatens artikel 92, stk. 1, eftersom de udgør statsstøtte, der fordrejer konkurrencen i et omfang, der kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

ii) Proceduren for salget af SDBO's sunde del

Kommissionen beskrev i *XXIII. Beretning om konkurrencepolitikken* fra 1993 ([1]) de principper, den anvender i forbindelse med privatiseringstransaktioner, og redegjorde her for de tilfælde, i hvilke en transaktion kan anses for ikke at indeholde støtteelementer, og de tilfælde, hvor der kræves anmeldelse som følge af en formodning om støtte i forbindelse med den fulgte procedure; disse tilfælde blev anført i meddelelsen af 18. september 1996 om indledningen af nærværende procedure. Principperne fastsætter navnlig, at støtte er udelukket, og at der ikke skal indgives anmeldelse, hvis:

— salget gennemføres ved ubetinget udbud på gennemsigtige betingelser og uden forskelsbehandling

— virksomheden sælges til den højest bydende

([1]) Jf. punkt 403, s. 273. De franske myndigheder var på forhånd direkte blevet informeret om Kommissionens holdning ved brev af 14. juli 1993 fra generaldirektøren for konkurrence.

— de interesserede parter får tilstrækkelig tid til at udarbejde et tilbud og modtager alle de oplysninger, der er nødvendige for, at de kan foretage en konkret vurdering.

Derimod skal afhændelse i følgende tilfælde anmeldes på forhånd i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 3, fordi der kan være tale om statsstøtte, når:

— afhændelsen sker ved begrænset udbud eller underhånden (i dette tilfælde er der muligvis tale om støtte til køberen, hvis prisen ikke er markedsprisen og er undervurderet, jf. iii)b)

— afhændelsen finder sted, efter at staten, offentlige virksomheder eller enhver anden offentlig organisation har annulleret virksomhedens gæld (i dette tilfælde ydes støtten til den virksomhed, der modtager kapitalindsprøjtningen)

— afhændelsen finder sted, efter at gælden er konverteret til kapital eller efter en kapitaludvidelse (i dette tilfælde ydes støtten til den virksomhed, der får kapitalindsprøjtningen, jf. iii)a) og iv) nedenfor)

— afhændelsen sker på betingelser, der ikke ville være acceptable for investorer, som opererer på markedsøkonomiske vilkår.

Det fremgår, at transaktionen på flere punkter ikke fulgte ovennævnte principper — som kunne have fritaget den fra anmeldelse — fordi transaktionen ikke gennemførtes ved ubetinget udbud på gennemsigtige betingelser og uden forskelsbehandling, og fordi den fandt sted efter en kapitaludvidelse.

Kommissionen finder specielt, at den procedure, der blev fulgt ved afhændelsen af SDBO's sunde del, på to afgørende punkter ikke kunne sikre den nødvendige gennemsigtighed og objektivitet. For det første omfattede listen over de banker, som CDR's rådgivende bank kontaktede i januar 1996, kun otte franske kreditinstitutter. De franske myndigheder begrundede dette begrænsede antal med »den begrænsede interesse for en sådan overtagelse for franske og europæiske banker« og med, at transaktionen skulle ske så hurtigt som muligt på grund af forringelsen af SDBO's renommé, men Kommissionen ser vanskeligt, hvorfor franske banker skal have en fortrinsstilling på bekostning af banker fra resten af EF. Det tilkommer nemlig ikke sælgeren at sætte sig i den potentielle købers sted for *a priori* at vurdere sidstnævntes interesse i en sådan overtagelse. Gyldigheden af de franske myndigheders påstand kunne kun have været kontrolleret, hvis der havde været taget kontakter til flere banker, herunder også udenlandske banker.

Proceduren var usædvanlig kort for en afhændelse af denne type: CFER's breve til de kontaktede banker blev afsendt mellem den 8. og 11. januar 1996, med den 19. januar som sidste frist for enhver interessetilkendegivelse. Allerede den 22. januar 1996 meddelte CFER CDR, at der ikke var afgivet tilfredsstillende forslag om at overtage SDBO's sunde del, og man kan derfor spørge, om de adspurgte banker overhovedet havde haft mulighed for at undersøge sagen på tilfredsstillende betingelser. Aftalen om salget blev allerede undertegnet med CL den 2. februar 1996. Kommissionen noterer imidlertid, at salget først endelig fik virkning fra den 28. juni 1996, efter at SDBO's ekstraordinære generalforsamling havde godkendt transaktionen. Med hensyn til vurderings- og salgsprocedurens længde er det således ikke godtgjort, at en udvidelse af kredsen af adspurgte banker ville have forlænget denne periode i betydelig grad og således have skadet SDBO. Den hurtige procedure, der blev fulgt i januar, var således ikke begrundet på en tilfredsstillende måde.

Myndighederne anførte ligeledes, at det var vigtigt at have et godt kendskab til markedet for franske virksomheder, fordi SDBO havde omfattende aktiviteter inden for handelsretsområdet og finansiering af små og mellemstore virksomheder. En bank, der er specialiseret inden for disse områder i andre medlemsstater kunne imidlertid have tilført knowhow og tilkendegivet interesse i at overtage aktiverne inden for SDBO's »sunde områder«, således at den kunne udvide sine aktiviteter i Frankrig.

For det andet blev to fundamentale elementer, der vedrører værdiansættelsen af virksomheden og kapitaltilførslen til SDBO's afhændede del, ændret under salgsproceduren. Kun CL fik oplysninger om disse ændringer. CDR gav således ikke de øvrige kontaktede banker oplysninger om den ændring, som CDR's rådgivende bank foretog i begyndelsen af 1996 af skønnet over værdien af SDBO's sunde del, eller om, at pligten til at foretage kapitaltilførslen overgik fra køber til sælger, eller om den af myndighederne nævnte ændring af omfanget af de aktiver, der skulle afhændes, eller om CDR's beslutning om at øge kapitaltilførslen fra 207 mio. FRF til 240,5 mio. FRF. Som bekræftet af bemærkningerne fra Société Générale fik ingen af de otte andre banker således mulighed for at ændre deres vurdering og for at afgive bud på grundlag af disse nye elementer. I brev af 29. januar 1997 og af 13. juni 1997 anfægter myndighederne, at de kontaktede banker skulle have fået den oplysning, at køberen skulle foretage kapitaludvidelsen, og mener, at Société Générale ikke kan hævde, at den opfordring, som selskabet fik til at tilkendegive sin interesse, kunne forstås sådan, at selskabet selv skulle foretage kapitaltilførslen, hvis det blev køberen.

Kommissionen har specielt kontrolleret dette punkt. Den evalueringsrapport, som CDR's rådgivende bank udarbejdede, tjente som grunddokument og blev sendt til alle otte kontaktede banker. I kapitel 6.1 »Evalueringsramme« siges det i rapporten, at værdiansættelsen af SDBO's sunde del, den såkaldte »sunde bank«, foretages under

forudsætning af, at den overgår fra CDR til et selskab, der kan støtte den, og som forestår kapitaltilførslen. [...] Værdiansættelsen [...] tager ligeledes hensyn til det forhold, at kapitaltilførslen til det nye selskab foretages af det overtagende selskab«. Det fremgår således meget udtrykkeligt i dokumentet fra den rådgivende bank CFER, at de kontaktede banker blev adspurgt under den forudsætning, at overtageren skulle foretage kapitaltilførslen. Kommissionen kan derfor ikke acceptere — som hævdet af CFER og de franske myndigheder i myndighedernes brev af 13. juni 1997 — at det kun var en arbejdshypotese, at køberen skulle foretage kapitaltilførslen.

Kommissionen udtaler sig ikke om det hensigtsmæssige som sådan i at tilføre kapital til den afhændede del af SDBO før salget eller efter salget (hvor prisen ville have været negativ): i begge situationer burde transaktionen have været anmeldt til Kommissionen i henhold til traktatens artikel 93, eftersom den mobiliserede ressourcer fra CDR. Men så snart en af de to fremgangsmåder var valgt, burde sælgeren have fastholdt den valgte fremgangsmåde under hele proceduren. Sidstnævnte elementer samt den ændring, der blev foretaget under salgsproceduren af skønnet over værdien og af mængden af aktiver, der skulle afhændes fra SDBO, medfører åbenlys forskelsbehandling mellem CL og de øvrige potentielle købere. Enhver ændring i forhold til de oprindelige data, som de potentielle købere baserede sig på, burde have medført, at der blev udskrevet et nyt udbud. Den fulgte procedure sikrede således ikke, at salget af SDBO's sunde del skete på gennemsigtige betingelser og uden forskelsbehandling.

I betragtning af ovennævnte kriterier, som Kommissionen følger i privatiseringssager, burde denne transaktion altså have været anmeldt, fordi den på baggrund af den fulgte procedure kunne indeholde statsstøtteelementer.

iii) **Foranstaltninger, der undersøges i denne procedure**

a) *Kapitaltilførslen*

Kapitaltilførselsforanstaltningerne tog sigte på den såkaldte »sunde« del af SDBO (den »sunde bank«) og ikke på SDBO's mindre rentable aktiver, der ligesom SDBO's »domstolsafdeling« fortsat ejes af CDR efter kapitaltilførslen og salget af den »sunde bank«.

En sådan kapitaltilførsel er en supplerende omkostning for staten og repræsenterer en ekstra omkostning i forhold til de omstruktureringsplaner for CL som Kommissionen godkendte i sine beslutninger af 26. juli 1995 og 20. maj 1998. Da denne kapitaltilførsel som understreget af myndighederne hovedsagelig tog sigte på at dække den »sunde banks« negative værdi for at undgå en negativ transaktionspris, er CDR's tab for denne transaktion uafhængigt af den regnskabsmæssige værdi af SDBO's overførsel til CDR, på grundlag af hvilken CDR beregnede hensættelser eller salgstab, som Kommissionen anvendte i beregningen af skønnet (den øvre værdi i værdiintervallet) over den støtte, der blev godkendt for CL i beslutningen af 20. maj 1998 om CL. Den pågældende støtte (jf. nedenfor transaktionens karakter af støtte) har i givet fald en anden karakter og repræsenterer et andet beløb end den støtte, Kommissionen allerede havde godkendt for CL.

b) *Mulighed for, at den anvendte procedure og salgsprisen indebar støtte til køberen*

Kommissionen anførte i sin meddelelse af 18. september 1996 om indledningen af denne procedure, at der i betragtning af den fulgte salgsprocedure og virksomhedens værdi, således som den var anslået af myndighederne på daværende tidspunkt, var en formodning for støtte til køberen (CL) på grundlag af antagelsen om, at CL betalte en pris for aktiverne, der var lavere end deres værdi.

Efter udvidelsen af proceduren i april 1997 viser det sig nu, at der i mangel af alternative købstilbud fra de øvrige banker, som CDR's rådgivende bank henvendte sig til i januar 1996, allerede den 2. februar 1996 blev undertegnet en salgsaftale mellem CDR og CL om, at CL skulle overtage SDBO's sunde aktiver til en salgspris (50 mio. FRF), der er forskellig fra den referenceværdi, som de offentlige myndigheder (– 20,5 mio. FRF efter kapitaltilførsel) opererede med for SDBO's sunde del. Kommissionen kan på grund af denne forskel og den fulgte procedure ikke acceptere, at den salgspris, parterne har aftalt, er en markedspris.

Kommissionen har noteret sig de franske myndigheders oplysninger i deres brev af 11. november 1996 om det nye skøn over værdien af SDBO's sunde del i begyndelsen af 1996 under hensyntagen til CDR's rådgivende banks korrektion af resultatprognoserne for SDBO's solgte del og af bankens værdi beregnet på grundlag af tilbagediskonterede resultatstrømme, dvs. en negativ værdi på 220 mio. FRF. Kommissionen noterer imidlertid, at den værdiansættelsesmetode, som myndighederne nu benytter, strider mod deres oprindelige redegørelse for transaktionen på grundlag af metoden med det vejede gennemsnit af tre værdiansættelser, der var beregnet ved forskellige metoder.

Trods den fulgte salgsprocedures mangler accepterer Kommissionen myndighedernes argument om det hensigtsmæssige i at benytte nutidsværdimetoden til at vurdere den solgte virksomheds værdi. Kommissionen mener generelt, at det drejer sig om den referencemetode, der skal benyttes i transaktioner af denne type, fordi den bygger på going concern-princippet. CDR's rådgivende bank havde allerede i brev af 23. februar 1996 til CDR

fremhævet nedjusteringen af resultatudsigterne for 1996 og under hensyntagen til virkningen af denne nedjustering for de efterfølgende års resultater understreget effekten af denne nedjustering på selskabets værdi beregnet på grundlag af nutidsværdimetoden. På dette grundlag accepterer Kommissionen ligeledes myndighedernes beregninger, der resulterer i en negativ værdi på 220 mio. FRF for SDBO's solgte del (inden kapitaltilførsel).

På baggrund af sælgerens beslutning om selv at foretage en kapitaltilførsel til SDBO's sunde del på 240,5 mio. FRF bliver værdien af SDBO's solgte del efter kapitaltilførsel på 20,5 mio. FRF, således som myndighederne noterer det i brev af 11. november 1996 til Kommissionen.

Under disse omstændigheder konkluderer Kommissionen på grundlag af myndighedernes skøn over virksomhedens værdi og under hensyntagen til salgsprisen på 50 mio. FRF, at transaktionen ikke har givet sig udslag i støtte til køberen.

Det skal imidlertid desuden noteres, at den pris, som CL betalte for SDBO's »sunde« del (50 mio. FRF), i sig selv er unormal og uberettiget, for så vidt som den oversteg virksomhedens værdi med 29,5 mio. FRF, dvs. en overpris på omkring 60 %. I brev af 13. juni 1997 forsøgte myndighederne at begrunde denne pris med en ny justering af mængden af de solgte aktiver og med størrelsen af det skønnede værdiinterval for bankens værdi, der svingede mellem 3,8 mio. og 45,4 mio. FRF afhængig af den metode, som CFER anvendte til at foretage skønnet (der erindres om metoderne: børssammenligninger, reevaluerede nettoaktiver og nutidsværdiberegning); de anførte desuden CFER's oplysninger om, at skønnene svingede i forhold til de hensættelser, som den solgte »sunde bank« foretog til imødegåelse af tab på debitorer. Kommissionen noterer, at det er åbenlyst selvmodsigende først at have antaget, således som myndighederne gjorde det i deres brev af 11. november 1996, at bankens værdi i realiteten udelukkende burde defineres på grundlag af nutidsværdimetoden, dvs. en værdi på 20,5 mio. FRF efter kapitaltilførsel (hvilket fik Kommissionen til at udvide proceduren for at tage hensyn til ændringen af værdiansættelsesmetoden), og dernæst at antage, at salgsprisen på ny bør vurderes på grundlag af et værdiinterval, der er beregnet ved hjælp af flere metoder. Det forhold, at der pålægges CL en meromkostning — svarende til overprisen — betyder, at der uberettiget overføres en værdi fra CL til CDR, og transaktionen strider dermed mod målsætningerne i CL's omstruktureringsplan. Men en pris, der er højere end aktivernes værdi, er som sådan ikke lig med statsstøtte, så meget mere som den, der drager fordel af denne overpris, er afviklingsselskabet for CL's dårlige aktiver og ikke en virksomhed i konkurrence med andre.

iv) **Kapitaltilførslens karakter af statsstøtte**

Som Kommissionen understregede i sin meddelelse om indledningen af proceduren, kan den pågældende kapitaltilførsel indebære statsstøtteelementer i henhold til traktatens artikel 92, stk. 1. Denne kapitaltilførsel, som repræsenterer en væsentlig omkostning for CDR, burde have været anmeldt til Kommissionen af myndighederne, inden CDR foretog transaktionen. Da CDR er en offentlig virksomhed, der er oprettet af staten i forbindelse med redningsplanen for CL og kontrolleret af de offentlige myndigheder, er CDR's midler statsmidler efter traktatens artikel 92, stk. 1. Enhver kapitaltilførsel fra CDR til et af CDR's datterselskaber udgør således statsstøtte, hvis en privat investor ikke ville have foretaget en sådan transaktion på normale markedsvilkår ([1]). Hvis det fastslås, at en sådan ikke-anmeldt foranstaltning har karakter af statsstøtte, er foranstaltningen ulovlig. Det er Kommissionen, der i givet fald skal fastslå, om en sådan støtte kan anses for at være forenelig med traktaten.

Myndighederne har til støtte for påstanden om, at foranstaltningen ikke udgør statsstøtte, overhovedet ikke fremlagt oplysninger om afkastet af den investerede kapital, der godtgør, at en privat investor under tilsvarende omstændigheder ville have været rede til at foretage kapitaltilførslen til virksomheden. Tværtimod blev støtten i alt væsentligt ydet uden forventning om tilbagebetaling, eftersom CDR via salgsprisen kun fik en yderst lille del tilbage af den pågældende kapitalindsprøjtning. Med undtagelse af banken Delubac, der gav et tilbud, som CDR afviste, fordi det omfattede en for lille del af aktiverne, taler den omstændighed, at alle de kontaktede banker afviste tilbuddet om at overtage den »sunde« del af SDBO på grundlag af den af sælgeren afgrænsede mængde aktiver og med udsigt til selv at skulle foretage kapitaltilførslen, tværtimod for den antagelse, at en privat investor ikke ville have foretaget en sådan kapitaltilførsel. CDR's rådgivende banks korrigerede prognoser fra begyndelsen af 1996 viste desuden, at virksomhedens drift ville medføre tab i 1996, 1997 og 1998, således at dens skønnede værdi på grundlag af nutidsværdimetoden blev meget negativ (220 mio. FRF).

([1]) For at vurdere om tilførsel af offentlige midler til en virksomhed har karakter af statsstøtte, baserer Kommissionen sig på den privatøkonomiske investors princip, jf. meddelelse til medlemsstaterne (EFT C 307 af 13.11.1993, s. 3).

Kommissionen har noteret sig myndighedernes argument i deres brev af 11. november 1996, hvorefter CDR's likvidationsomkostninger for de af virksomhedens aktiviteter, der skulle afhændes, ville ligge i en størrelsesorden af 220-230 mio. FRF, mens kapitaltilførslen (240,5 mio. FRF) og salget (50 mio. FRF) ville resultere i en nettoomkostning på 190 mio. FRF. De franske myndigheder foretog desuden i deres brev af 13. juni 1997 en opjustering til 350 mio. FRF af de samlede likvidationsomkostninger for de aktiviteter under SDBO, der skulle sælges, og dette beløb omfattede likvidationsomkostningerne for udestående fordringer (180-190 mio. FRF) og sociale omkostninger (ca. 160 mio. FRF). De konkluderer på dette grundlag, at CDR ud fra et aktionærsynspunkt har gjort et fornuftigt valg, og at den pågældende kapitaltilførsel ikke er støtte.

Kommissionen kan ikke godkende, at aktionærerne skal stå for de likvidationsomkostninger, som de franske myndigheder angiver. Myndighedernes skøn over likvidationsomkostningerne for aktionæren hviler på den antagelse, at CDR, som ejer SDBO, i en likvidationssituation skulle dække gælden og diverse likvidationsomkostninger som f.eks. sociale omkostninger. Det skal noteres, at Kommissionen og Domstolen i en række fortilfælde ([1]) har argumenteret mod, at disse omkostninger skal belaste aktionæren, fordi en aktionærs risiko er forbundet med dennes indskud i selskabets egenkapital og ikke med samtlige likvidationsomkostninger. Det forhold, at staten (eller en offentlig enhed som CDR) overtager alle eller en del af likvidationsomkostningerne, kan ikke tilskrives dens rolle som aktionær, men er en følge af yderligere forpligtelser, som den mener at have, og som giver sig udslag i støtte. Det følger heraf, at Kommissionen ved beregningen af likvidationsomkostningerne kun kan tage hensyn til den del af likvidationsomkostningerne, som kan tilskrives staten som aktionær, dvs. normalt det beløb, som udgør dens deltagelse i virksomhedens kapital.

Kommissionen har specielt undersøgt bestemmelserne i lov af 25. januar 1985 om sanering og likvidation af virksomheder. Loven kan ikke påberåbes med henblik på at fastlægge aktionærernes ansvar for hele likvidationsgælden ([2]). Loven fastsætter (artikel 180), at hvis ledelsesfejl medfører utilstrækkelige likvidationsaktiver, skal de jure- eller de facto-lederne være ansvarlige for virksomhedens gæld. Det skal i denne forbindelse noteres, at der ikke er tale om, at CDR i dette specifikke tilfælde kan ligestilles med en de jure- eller de facto-leder (hvilket i øvrigt heller ikke er dens rolle), eftersom SDBO først blev overført fra CL til afviklingsstrukturen fra regnskabsåret 1995. Hvis dårlig ledelse er årsag til SDBO's utilstrækkelige likvidationsaktiver, skyldes disse ledelsesfejl efter al sandsynlighed beslutninger, der blev truffet, før SDBO blev overført til afviklingsstrukturen, og på det tidspunkt blev SDBO allerede anset for at være et af CL's dårlige aktiver, hvilket netop var grunden til udskillelsen til afviklingsstrukturen. Desuden burde de fejl, som de jure- eller de facto-lederne begår, påvises, og konsekvenserne kvantificeres. De jure- eller de facto-ledernes ansvar bør således ikke omfatte hele virksomhedens gæld eller likvidationspassiver, men begrænses til de økonomiske konsekvenser af deres ledelsesfejl.

De franske myndigheder har ikke kunnet fremlægge nogen af disse elementer, og ingen oplysninger i denne procedure har kunnet bevise, at CDR har været en de jure- eller de facto-virksomhedsleder for SDBO efter dets overførsel til afviklingsstrukturen i 1995 og har begået ledelsesfejl, der begrunder, at CDR skal dække SDBO's likvidationsgæld eller en del af den.

I brevet af 13. juni 1997 minder myndighederne om, at det i bilag 16.2 til protokollen af 5. april 1995 mellem CL og CDR fastsættes, at CDR holder alle selskaber i CL-koncernen skadesløs for »fremtidige omkostninger og eventuelle konsekvenser i forbindelse med civile og administrative procedurer, voldgiftsprocedurer eller andre igangværende procedurer vedrørende aktiver og tilgodehavender eller engagementer garanteret af CDR som fastsat i bilag 16.2.1«. Myndighederne drog den slutning, at CDR i tilfælde af likvidation skulle dække omkostningerne for at godtgøre personalet for annulleringen af den sociale plan fra 1995, som blev forhandlet, inden SDBO overførtes til CDR, på grund af at det driftsgrundlag, som den sociale plan var baseret på, var ophørt. Kommissionen konstaterer imidlertid, at bilag 16.2.1 til protokollen kun omhandler overførte aktiver uden nogen som helst henvisning til de pågældende sociale forpligtelser. Desuden henviser myndighederne til en likvidation, der bestemt ikke havde karakter af en »igangværende procedure« ved udarbejdelsen af protokollen. Kommissionen kan altså ikke godtage myndighedernes argument og heller ikke advokatudtalelserne på dette punkt, som myndighederne anfører i samme brev, og hvorefter de sociale likvidationsomkostninger skulle dækkes af CDR i henhold til bestemmelserne i aftaleprotokollen mellem CL og CDR.

Til støtte for, at CDR skal dække de sociale omkostninger i forbindelse med likvidationen af SDBO eller en del af dem, fremhævede myndighederne i samme brev af 13. juni 1997 Cour de Cassations seneste retspraksis ([3]), hvorefter arbejdsgiveren, inden han foretager en afskedigelse af økonomiske grunde, skal have forsøgt at omplacere den

([1]) Jf. Kommissionens beslutning 74/1073/EF (Bull-koncernen), (EFT L 386 af 31.12.1994, s. 1), og Domstolens dom af 14. september 1994 i HYTASA-sagen, Sml. 1994, s. I-4103 ff., præmis 22.

([2]) *Journal Officiel de la République Française* af 26. januar 1985, s. 1547 ff.

([3]) Cour de Cassations domme af 5. april 1995 og 3. februar 1996.

berørte arbejdstager inden for samme koncern, som arbejdsgiveren tilhører, for at afskedigelsesproceduren kan godkendes. Den pågældende forpligtelse vedrører imidlertid helt klart de midler, som arbejdsgiveren bruger for at finde et nyt job til den pågældende, og ikke hvilke resultater der nås. Da CDR (»koncernen«, som SDBO tilhører) skal sælge eller likvidere aktiver af dårlig kvalitet, der er blevet overført til den, er det på baggrund af den meget heterogene karakter af de udskilte aktiviteter, som for hovedpartens vedkommende ikke har noget til fælles med de SDBO-ansattes bankkompetence, lidet sandsynligt, at der ved en likvidation af SDBO skulle være betydelige muligheder for at omplacere SDBO's ansatte i de virksomheder, der er overført til CDR. Endelig ser det ud til, at myndighederne på diskutabelt grundlag ligestiller arbejdsgiverens (SDBO) og aktionærens (CDR) forpligtelser: Cour de Cassations retspraksis, således som den præsenteres af myndighedernes advokater, indebærer, at den afskedigelsesprocedure, som arbejdsgiveren (SDBO) følger, i givet fald (utilstrækkelig indsats for at foretage omplacering inden for koncernen) bliver annulleret, men indebærer helt klart ikke, at aktionæren (CDR) har pligt til at foretage omplacering af personalet eller skal betale de godtgørelser, som arbejdsgiveren i givet fald skal.

Det er ikke Kommissionens opgave selv at vurdere den faktiske likvidationsomkostning for SDBO's solgte aktiviteter. På grundlag af de franske myndigheders fremlagte skøn over likvidationsomkostningerne ser det ud til, at likvidationsomkostningen for engagementerne skal have været på omkring 190 mio. FRF. Kommissionen kan ikke godtage, og det kan heller ikke fastslås i henhold til ovennævnte lov fra 1985, at CDR som aktionær skal dække alle eller en del af disse likvidationsomkostninger.

Kommissionen kan altså ikke godkende det skøn over aktionærens samlede likvidationsomkostninger, som de franske myndigheder har fremlagt. Det ser ikke ud til, at CDR har valgt den mindst dyre løsning, da den besluttede at tilføre kapital til og sælge SDBO på ovennævnte betingelser. Desuden konstaterer Kommissionen, at selv om dette skulle være tilfældet på grundlag af konstaterede ledelsesfejl fra CDR's side i dens egenskab af de jure- eller de facto-virksomhedsleder, giver bestemmelserne i loven fra 1985 ikke mulighed for, at den franske stat kan unddrage sig traktatens artikel 92 uden at bryde det retsprincip, at man ikke kan basere sin argumentation på egne fejl.

På denne baggrund ville en privat investor følgelig ikke have gennemført en sådan kapitaltilførsel, og da den kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne, er der altså tale om en foranstaltning, der indeholder statsstøtteelementer efter traktatens artikel 92, stk. 1. Som anført i Kommissionens meddelelse om indledningen af proceduren kan en sådan foranstaltnings forenelighed med fællesmarkedet i givet fald kun undersøges i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), på grundlag af en ny omstruktureringsplan, der viser, at virksomheden er rentabel.

v) **Undersøgelse af, om støtten, der er ydet i form af kapitaltilførsel, er forenelig med fællesmarkedet**

Efter EF-Domstolens faste retspraksis skal støtten vurderes efter de virkninger, den har. I det foreliggende tilfælde skal virkningerne af de foranstaltninger, der er omfattet af nærværende procedure, og som er finansieret af CDR, vurderes med udgangspunkt i den »sunde bank«.

Ved undersøgelsen af de pågældende foranstaltningers forenelighed med fællesmarkedet følger Kommissionen de generelle principper, der er anført i dens meddelelse [1] til medlemsstaterne om støtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder. Meddelelsen fastsætter de betingelser, der skal overholdes, for at en støtte af denne type kan anses for at være forenelig med traktaten. De foreliggende foranstaltninger er ikke redningsforanstaltninger i denne meddelelses betydning, da de ikke er foreløbige i afventning af andre omstruktureringsforanstaltninger. Deres forenelighed med traktaten skal fastslås ved at undersøge, om de kan betragtes som omstruktureringsstøtte, og om de i så fald opfylder betingelserne for en sådan omstruktureringsstøtte. Disse betingelser indebærer specielt, at omstruktureringsplanen skal muliggøre, at virksomheden igen bliver rentabel. For at de pågældende foranstaltninger kan erklæres forenelige med traktaten, må de endvidere ikke medføre konkurrencefordrejning, der strider mod den fælles interesse, og støtten må ikke være større end strengt nødvendigt i forhold til omstruktureringsomkostningerne og -fordelene, og den fremlagte plan skal gennemføres i sin helhed.

Myndighederne har ikke forelagt Kommissionen nogen som helst helhedsplan for omstrukturering af SDBO, på trods af at det helt klart var umuligt at få et tilfredsstillende afkast på en del af SDBO's aktiver. CDR traf dog omstruktureringsforanstaltninger, der sigtede på at isolere den sunde del af SDBO, dvs. den »sunde bank«, og sælge den tilbage til CL. De mindre rentable aktiver er forblevet inden for den juridiske enhed SDBO inden for rammerne af CDR. Disse foranstaltninger blev udformet med hjælp fra CFER, der gav et resumé af dem i dokumentet af 29. november 1995 (som derefter dannede grundlag for kontakterne i januar 1996 til de banker, der formodedes at kunne være interesseret i at overtage den »sunde bank«) sammen med en præsentation af den forretningsplan, der skulle give mulighed for at forbedre situationen for den solgte enhed.

[1] Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder (EFT C 368 af 23.12.1994, s. 12).

Der blev truffet følgende foranstaltninger:

— afviklingen af ejendomsvirksomheden begyndte allerede i 1993, da hovedparten af SDBO's ejendommes aktiver overførtes til CL (Omnium immobilier de gestion, hvis fordringer på 44 mia. FRF derefter blev integreret i CDR)

— banken begyndte igen at koncentrere virksomheden på det juridiske område, banktjenester for små og mellemstore virksomheder, finansieringstekniske tjenester, forvaltning af aktiver for tredjemand og markedsaktiviteter

— en social plan mellem juni og slutningen af august 1995 resulterede i en væsentlig reduktion af personalet fra 372 til 242 ansatte

— der gennemførtes en forbedring af kontrolprocedurerne i 1995, hvilket specielt medførte oprettelse af en intern revisionsenhed og styrkelse af ledelsesfunktionen

— intern reorganisering af banken omkring to hovedafdelinger med ansvar for drift (juridisk bankvirksomhed, forretningsbankvirksomhed, privat forvaltning, investeringspolitik), produktion og logistik.

Kommissionen konstaterer, at disse foranstaltninger allerede blev indført i 1995 (og allerede fra 1993 for så vidt angår afviklingen af ejendomsvirksomheden), og at de på tidspunktet for kapitaludvidelsen i andet kvartal 1996 således ikke kunne anses for at indgå i en omstruktureringsplan, der gør det muligt at undersøge den nye støttes forenelighed med fællesmarkedet.

Ud over disse foranstaltninger med henblik på at koncentrere og reorganisere virksomheden blev der godkendt en forretningsplan i 1995, der tog sigte på at forbedre driften af den »sunde bank«. Denne forretningsplan, der tog sigte på at stabilisere omsætningen, der var faldet voldsomt i de foregående år, havde til formål at skabe balance i forretningerne.

Resultatprognoserne var imidlertid afhængige af det kapitalbeløb, der derefter skulle tilføres den del af SDBO, som skulle afhændes, og dette beløb var endnu ikke fastlagt, da disse prognoser blev udarbejdet ved udgangen af 1995. Denne kapitaltilførsel, som CFER indledningsvis beregnede til 207 mio. FRF, skulle ifølge CDR's rådgivende bank resultere i et nettodriftsresultat på 45 mio. FRF og et resultat på 9,6 mio. FRF. Hvis disse prognoser holdt, skulle det have været muligt, at den såkaldte »sunde« del af SDBO kunne blive rentabel, men det var usikkert, da afkastet af den investerede kapital var utilstrækkeligt til at tiltrække risikovillig kapital, og da virksomhedens resultat, der var tæt på nul, var meget følsomt over for uforudsete begivenheder. På grundlag af en antagelse om, at driftsresultatet skulle øges med 13 mio. FRF som følge af det kapitaltilskud på 207 mio. FRF [1], som det var planlagt på det tidspunkt, bliver det korrigerede nettoresultat på grundlag af prognoserne fra slutningen af 1995 ca. 15 mio. FRF i 1998, hvilket fortsat betyder et lavt afkast.

Tabel 2

Prognoserne i den forretningsplan, der blev udarbejdet i slutningen af 1995

(I mio. FRF)

	1996	1997	1998
Bruttofortjeneste	193	190	195
Bruttodriftsresultat	40	32	37
Regnskabsårets nettoresultat	**6,5**	**0,8**	**2,5**
Egenkapital [1]	**300**		
Rentabilitet	2,1	ikke oplyst	ikke oplyst

[1] Hypotese i budgettet for 1996. *Kilde:* CFER.

Disse tal (jf. tabel 2), der var foreløbige, da prognoserne blev udarbejdet i slutningen af 1995, var imidlertid allerede ophørt med at være relevante, da salgstransaktionen blev gennemført i 1996. Det skal imidlertid noteres, at CDR's rådgivende bank i henhold til de oplysninger, som myndighederne anførte i deres brev af 11. november 1996, i begyndelsen af 1996 nedjusterede skønnet for SDBO's resultater for 1996 med 16 mio. FRF og foretog en lignende negativ korrektion for de efterfølgende år. På grundlag af denne korrektion skulle den »sunde bank« få tab i 1996, 1997 og 1998. Dette førte til, at den rådgivende bank på grundlag af metoden med at foretage en nutidsværdiberegning af resultaterne opstillede et meget negativt skøn over selskabets værdi. Det ser således ikke ud til, at selskabet ville blive rentabelt efter kapitaltilskuddet.

Den første betingelse for, at en støtte kan anses for at være forenelig med fællesmarkedet efter ovennævnte rammebestemmelser, er således ikke opfyldt. Kommissionen kan ikke godkende den plan for forretningsmæssig genopretning, der findes i CFER's dokument, som myndighederne fremsendte til Kommissionen, da det konstateres, at planen på tidspunktet for den pågældende transaktion ikke kunne gøre virksomheden rentabel. Da støtten til den solgte enhed ikke var forbundet med en plan om genopretning af rentabiliteten, kan den ikke sidestilles med omstruktureringsstøtte, så meget mere som den i virkeligheden har karakter af driftsstøtte. Denne plan opfylder derfor ikke betingelserne i de pågældende rammebestemmelser.

[1] Dvs. 207 mio. multipliceret med en gennemsnitlig lang rente på 6,5 % i 1996.

Da støtten fordrejer konkurrencen i et omfang, der kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne (jf. punkt i) i nærværende del V), indeholder kapitaltilførslen statsstøtteelementer efter traktatens artikel 92, stk. 1, og da den ikke blev anmeldt, er den endvidere ulovlig. Eftersom kapitaltilskuddets forenelighed med traktaten som nævnt i Kommissionens meddelelse om indledningen af proceduren i givet fald desuden kun kunne undersøges efter traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), på grundlag af en ny omstruktureringsplan, der specielt viser, at virksomhedens rentabilitet kan genoprettes, kan det på baggrund af ovenstående konkluderes, at kapitaltilførslen til SDBO's sunde del er en støtte, der er uforenelig med fællesmarkedet, og at det er ulovligt at iværksætte den uden anmeldelse.

vi) **Køberens betalingsmåde**

På baggrund af de oplysninger, som de franske myndigheder har fremsendt, og som er anført i del IV, fastholder Kommissionen, at det er uhensigtsmæssigt, at betalingen for SDBO sker i form af investeringsbeviser i CL i stedet for i kontanter. Enhver betaling i form af børsnoterede værdipapirer, hvis værdi kan svinge, kan i en sådan transaktion indebære statsstøtte, når staten sælger en del af sine aktiver i bytte mod køberens værdipapirer. CDR's besiddelse af værdipapirer i Crédit Lyonnais — selv om den kun er midlertidig — strider desuden mod den strenge adskillelse mellem afviklingsenheden og CL der er fastsat i beslutning 95/547/EF. Enhver forringelse af CL's værdi ville nemlig påvirke værdien af CDR's investeringsbeviser i CL.

Kommissionen har ikke modtaget oplysninger om faktorer, som kunne kompensere for den risiko, som CDR løb ved denne betalingsmåde, således at det er lidet sandsynligt, at en privat aktionær i CDR's sted *ex ante* ville have accepteret at sælge sine aktiver mod volatile værdipapirer. Det bør specielt noteres, at risikoen for et kapitaltab var betydeligt i betragtning af forringelsen af bankens resultater, der medførte støtteforanstaltninger, der blev anmeldt til Kommissionen i september, og at denne risiko burde have været undgået, specielt når man tager hensyn til volatiliteten i kursen på investeringsbeviserne i CL, der var faldet med ca. 50 % mellem den 31. december 1995 og juni 1996. Kommissionen, der analyserer denne transaktion på de betingelser, der var kendte på transaktionstidspunktet (og ikke på grundlag af den kapitalværdi *ex post,* som CDR opnåede på disse papirer), mener, at en privat investor for et så volatilt papir som investeringsbeviset i CL, der var faldet med omkring 50 % i månederne før transaktionen, af sælger ville have krævet et nedslag i forhold til børskursen som kompensation for denne risiko, og at denne transaktion altså indebærer statsstøtte, der svarer til det nedslag, som en privat investor ville have krævet. Det er imidlertid yderst vanskeligt at anslå støtten. I betragtning af overprisen på 29,5 mio. FRF, som CL desuden betalte for at overtage den »sunde bank«, dvs. omkring 60 % af transaktionsbeløbet, finder Kommissionen, at dette støtteelement til CL ikke kan overstige denne overpris på 60 %, og at der derfor ikke er anledning til at inkludere det i beregningen af den støtte, der behandles i denne beslutning.

VI. **KONKLUSIONER**

Ved afslutningen af den procedure, der indledtes den 18. september 1996 og udvidedes den 2. april 1997 vedrørende kapitaltilførsel til en del af SDBO og afhændelse af en del af SDBO til CL er Kommissionen kommet til følgende konklusioner:

1) Proceduren for salget af den sunde del af SDBO sikrede ikke ligebehandling mellem de otte kontaktede potentielle købere og CL. Da proceduren blev gennemført uden et offentligt og ubetinget udbud, burde den have været anmeldt til Kommissionen i henhold til de kriterier, der er fastlagt i *XXIII. Beretning om konkurrencepolitikken.* Proceduren indebar navnlig, at banker fra andre medlemsstater ikke fik mulighed for at afgive bud, og den fordrejede derfor konkurrencen på EF-plan i et omfang, der kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Salgsprisen for SDBO's sunde aktiver på 50 mio. FRF var alt for høj og betød, at CL betalte en overpris på 29,5 mio. FRF. Med hensyn til den salgspris og overpris, som CL betalte, mener Kommissionen endelig, at transaktionen ikke indebar statsstøtte til køberen, hvilket ville have været tilfældet som nævnt ved indledningen af denne procedure, hvis salgsprisen havde været lavere end de solgte aktivers virkelige værdi.

2) Kapitaltilførslen til de SDBO-aktiver, der blev afhændet til CL, øgede CDR's tab og bidrog til, at der skete en overskridelse af de omkostninger for afviklingsmekanismen, som Kommissionen havde godkendt i beslutning 95/547/EF og 98/490/EF om CL. De yderligere tab i tilknytning til afviklingen kan imidlertid ikke henføres til CL på samme måde som hensættelserne til nedskrivning af aktiver i forbindelse med overførslen af aktiver fra CL eller derefter under udskillelsesfasen, idet årsagen til disse tab nemlig ikke er afviklingstransaktionen, men en ledelsesbeslutning, som CDR alene har ansvaret for, og som blev truffet, efter at de pågældende aktiver blev overført fra CL til CDR. Det bør i denne forbindelse erindres om, at selv om CDR fortsat er et 100 %-ejet datterselskab under CL, er det ikke konsolideret inden for CL-koncernen, og at CL ikke deltager i nogen af CDR's styrende

organer eller kontrolorganer. Den pågældende støtte har en anden karakter og et andet sigte end støtten til CL. Det følger heraf, at kapitaltilførslen til SDBO er en foranstaltning, der er rettet mod den »sunde bank«, der blev solgt umiddelbart efter denne transaktion, og ikke mod CL inden for rammerne af den samlede afviklingstransaktion.

3) Kapitaltilførslen på 240,5 mio. FRF forud for afhændelsen af SDBO's sunde del, hvis værdi var negativ, og som aktionæren kunne have likvideret til en lavere omkostning, udgør statsstøtte til den enhed, der fik tilført kapital, fordi en privat investor under lignende omstændigheder ikke ville have foretaget en tilsvarende kapitalindsprøjtning. Da den ikke blev anmeldt til Kommissionen, er den ulovlig. Den blev desuden ikke ledsaget af en omstruktureringsplan, der viser virksomhedens rentabilitet, således at undtagelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), der er den eneste, der kan påberåbes under de givne omstændigheder som anført i Kommissionens meddelelse om indledning af denne procedure, ikke kan finde anvendelse. Den pågældende støtte er følgelig ikke forenelig med traktaten.

4) Den betalingsmåde i form af investeringsbeviser i CL, der anvendtes ved salget af den sunde del af SDBO, er uhensigtsmæssig i en sådan transaktion, specielt fordi aftaleparterne ikke disponerer over de samme informationer for at kunne vurdere værdipapirernes værdi. Betalingsmåden er endvidere uforenelig med den ønskede adskillelse mellem CDR og CL. Den medfører en støtte til CL, der svarer til det nedslag på værdipapirerne, som en privat investor ville have krævet for en betaling i den form på tidspunktet for gennemførelsen af transaktionen. På baggrund af at CL betalte en overpris på 29,5 mio. FRF, finder Kommissionen imidlertid, at et sådant nedslag ikke ville overstige dette beløb, dvs. ca. 60 % af salgsprisen, og at CL derfor ikke modtog støtte inden for rammerne af denne transaktion.

5) Med hensyn til de foranstaltninger, der omfattes af den procedure, der indledtes den 18. september 1996, konkluderer Kommissionen, at CDR's kapitaltilførsel på 240,5 mio. FRF til den del af SDBO, som blev afhændet til CL, må betragtes som statsstøtte. Kommissionen kan ikke trække salgsprovenuet (50 mio. FRF) fra dette beløb. Det beløb, som CL betalte, er imidlertid også statsmidler efter traktatens artikel 92, stk. 1, og kan ikke fratrækkes de statsmidler, som anvendtes i transaktionen. Den støtte, som CDR ydede inden for rammerne af denne transaktion andrager således i alt 240,5 mio. FRF —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Den kapitaludvidelse på 240,5 mio. FRF, som den franske stat via CDR ydede SDBO inden afhændelsen af SDBO's sunde aktiviteter til CL, er statsstøtte efter traktatens artikel 92, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 1. Denne støtte er ulovlig og kan ikke erklæres forenelig med fællesmarkedet efter traktatens artikel 92, stk. 2 og 3, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 2 og 3.

Artikel 2

Frankrig skal kræve tilbagebetaling af hele beløbet på 240,5 mio. FRF, der svarer til den pågældende statsstøtte. Fra tidspunktet for støttens ydelse beregnes desuden renter af dette beløb efter den referencesats, som Kommissionen har fastsat for beregning af netto subventionsækvivalenten for støtte i Frankrig.

Artikel 3

Frankrig underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme den.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, 22. juli 1998.

På Kommissionens vegne

Karel VAN MIERT

Medlem af Kommissionen